

Висновки.

Для запобігання небажаним сукцесіям в умовах ПНДВ Поліського природного заповідника, що є однією з причин погіршення структури лісового фонду, необхідно посилити моніторинг і локалізацію осередків вершинного, шестизубчатого короїдів, соснового лубоїду. Встановлено, що лісові пожежі 2002, 2016, 2021, 2020 років в умовах Поліського природного заповідника призвели до значних сукцесій сосни звичайної і поширення широколистяних деревних порід на лісових згарищах. Доведено, що прискорене відновлення корінних соснових деревостанів Поліського природного заповідника, а разом з цим раціональне природокористування в контексті ведення лісового господарства наближеного до природного, вимагає науково-обґрунтованої розробки та реалізації системи заходів з використанням природного лісовідновлення в регіональному аспекті зони Центрального Полісся України і Житомирського Полісся зокрема.

Список використаних джерел:

1. Генсірук С. А. Ліси України. Львів: Наук. Тов. ім. Шевченка, Укр. держ. лісотехнічний університет, 2002. 496 с.
2. Гордієнко М. І., Гордієнко Н. М. Лісівничі властивості деревних рослин. Київ. Вістка, 2015. 819 с.
3. Загальна характеристика лісів України [електронний ресурс]. http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=32867
4. Левченко В. Б., Гуржій Р. В., Гулик І. Т., Рябко Я. М. Лісопатологічний стан та дендрохронологічний моніторинг сосни звичайної в умовах Поліського природного заповідника. Матеріали 73-ої науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників, докторантів та аспірантів за підсумками наукової діяльності у 2022-2023 роках (5 грудня 2023 року). – Львів: РВВ НЛТУ України, 2023. с.70 - 72.
5. Проєкт організації території Поліського природного заповідника та охорони його природних комплексів. Частина І. Приватне акціонерне товариство «Науково-виробничий комплекс «Курс». Київ. 2018. 164 с.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЛІСОВІ ЕКОСИСТЕМИ, БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА СТІЙКІСТЬ ЛІСІВ

ЛОЗІНСЬКА Т.П., канд. с.-г. наук, доцент

МАСАЛЬСЬКИЙ В.П., канд. с.-г. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

Лісові екологічні системи України суттєво страждають від інтенсивних військових дій завдяки масованим застосуванням артилерії та ударної авіації в лісах і поблизу них, що спричиняє лісові пожежі, які в посушливих умовах можуть знищити тисячі гектарів лісу та живу біоту та вплив на інші об'єкти.

Метою наших досліджень є вивчення впливу воєнних дій на лісові екосистеми та проведення аналізу впливу на них. Аналіз дасть можливість порівняти ситуацію до та після впливу цих дій і виявити компоненти відновлення. Покращення екологічної ситуації в країні в умовах сучасних викликів є важливим для вивчення і проведення аналізу для розуміння загальної екологічної ситуації в країні.

Усі живі організми лісу страждають від наслідків війни. У пожежах, які спричинені обстрілами, гинуть незліченна кількість безхребетних тварин і десятки тисяч хребетних. Вибухи боєприпасів за масштабних артилерійських та авіаційних обстрілів є важливим аспектом впливу на ліси. Вони завдають значної шкоди лісовій фауні, так як впродовж квітня-червня у більшості птахів і тварин триває сезон розмноження, а через гучні звуки вибухів вони можуть отримати сильний стрес та змусити батьків покинути своє потомство. Через нетиповий шум вони можуть змінити міграцію, а також це може призвести і до різноманітних травм чи загибелі. А внаслідок вирубування, вигорання, нищення лісу можлива цілковита їх втрата. Тому під загрозою зникнення можуть бути рідкісні, ендемічні види тварин [Ковальчук Н.П., 2022].

Ґрунти, ґрунтові і підземні води забруднюють великі кількості токсичних металів та інших хімічних речовин. Їхній вплив на лісові екосистеми буде тривати десятки років. Також, проводиться активна рубка лісу для облаштування численних оборонних позицій. Масштаби такої лісозаготівлі на порядок менші за традиційну лісозаготівлю, та значної шкоди довкіллю можуть завдати рубки, що проводять у межах охоронних природних лісів, особливо старовікових. Відомо, що чим старішим є основний ярус лісу, то більше часу потрібно на його відновлення. Проте, деякі наслідки війни можуть мати позитивний вплив для лісів. Заборона відвідування лісів у віддалених від бойових дій регіонах, хоча і викликає сумніви з точки зору прав громадян і публічного контролю за діяльністю лісгоспів, суттєво зменшила фактор турбування для ряду видів фауни під час періоду розмноження [Безплатня Л.О., 2024].

Враховано, розмінування значних площ лісових територій буде дорогим і тривалим, а це вказує на те, що певні ділянки лісу будуть на кілька десятиліть виведені для будь-якого господарського використання та фактично стануть територіями суворої заповідності. А це в свою чергу вплине на процеси природної лісової динаміки, що з часом позитивно позначиться на біорізноманітті та стійкості лісів [ГО «ЕРЛ», 2022].

Як вказують проаналізовані вище літературні джерела, вплив воєнних дій на лісові екосистеми є багатограним, і державних установам та громадськості ще належить оцінити всі його аспекти та обрахувати суму завданих збитків, а також правильно використати і зберегти отримані для лісів вигоди.

Україна, яка обрала Європейський зелений курс щодо охорони довкілля і досягнення статусу нейтрального стосовно змін клімату до 2050 р,

взяла на себе ряд зобов'язань відповідно Угоди про асоціацію з ЄС та має вжити заходів відповідності національного законодавства та цілей ЄЗК [European Commission, 2022]. 2020 року ЄЗК прийнято спеціальну Стратегію збереження біорізноманіття, в якій прописано ключові показники для досягнення європейськими країнами, які можуть бути взяті за основу для досягнення збереження біорізноманіття [European Commission, 2020].

Війна в Україні внесла свої корективи у відновлення лісових екосистем і збереження різноманіття, проте дотримання певних ключових завдань залишаються першочерговими для виконання. Найбільші руйнування екосистем відбуваються вздовж лінії фронту. Мінування, потрапляння снарядів у водні об'єкти, загибель водних організмів та знищення водних екосистем, забруднення ґрунту важкими металами та токсичними речовинами, різного роду забруднення, лісові пожежі, відсутність проведення менеджменту та охорони й збереження природоохоронних територій тощо в десятки разів більше приносять шкоди ландшафтам ніж до війни.

Отже, відновлення лісових екосистем має бути науково і економічно обґрунтованим зі створеними сприятливими умовами для збереження природи й збалансованого відговлення та розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Reinforcing Europe's resilience: halting biodiversity loss and building a healthy and sustainable food system. Available from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_884
2. Безлатня Л. О., Матківський М. П., Лозінська Т.П. Біорізноманіття як основа екосистемних послуг: оцінка, збереження та відновлення. Таврійський науковий вісник. 2024, № 135. Ч. 1. С.12-19/ DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.135.1.2>
3. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЛІСИ УКРАЇНИ <https://epl.org.ua/about-us-posts/vplyv-vijny-na-lisy-ukrayiny/>
4. Європейський зелений курс. Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
5. Ковальчук Н.П., Толстушко Н.О. Лісові фітоценози України в умовах воєнного стану. Сільськогосподарські машини, 2022. № 48. С. 88-92. <https://doi.org/10.36910/acm.vi48.879>

ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ АГРОЛАНДШАФТІВ

МИШЛЮК ІРИНА,

аспірантка кафедри екології та біомоніторингу;

ЖУК АЛІНА,

к.б.н., доцент кафедри екології та біомоніторингу

*Інститут біології, хімії та біоресурсів, Чернівецького національного
університету ім. Ю.Федьковича*

